

Til:

Helse- og omsorgsdepartementet
v/ helse- og omsorgsministeren
postmottak@hod.dep.no

Kopi:

Helse- og omsorgskomiteen, Stortinget
helse-omsorg@stortinget.no

Oslo, 19. mars 2026

Forespørsel om departementets vurderinger og evt. tiltak knyttet til føre-var-prinsippet og kunnskapsgrunnlaget bak FHIs rapport om stråling fra trådløs teknologi

Vi viser til at Folkehelseinstituttet nylig har publisert en kunnskapsoppsummering om mulige helseeffekter av radiofrekvente elektromagnetiske felt (RF-EMF) fra trådløs teknologi. Rapporten er ment å inngå som et sentralt kunnskapsgrunnlag for forvaltning og politikkkutforming på området, og dens konklusjoner formidles nå bredt i offentligheten.

Vår henvendelse gjelder ikke en faglig vurdering av helserisikoen ved RF-EMF. Den gjelder hvordan departementet, som politisk ansvarlig myndighet, vurderer at usikkerhet skal håndteres når denne typen kunnskapsgrunnlag brukes i beslutninger som berører hele befolkningen over tid, og hva departementet vil foreta seg i den anledning, og helt konkret knyttet til FHI-rapporten:

Slik vi forstår rapporten, beskriver den et kunnskapsgrunnlag preget av betydelig vitenskapelig usikkerhet fordi et betydelig antall av de underliggende studier påviser virkninger med vesentlig skadepotensiale, mens mange andre studier ikke gjør det. Forskningen gir dermed, samlet sett, ikke noe entydige svar. Ut fra disse sprikende resultatene konkluderer rapporten med at det ikke er påvist «klare effekter». Basert på sitt metodevalg, konkluderer rapporten så videre med ingen helserisiko for slik stråling (RF-EMF) er påvist i gjennomgangen, så lenge strålingen er svakere enn dagens grenseverdier.

Dette er en sterkt misvisende konklusjon fordi den oppfattes og formidles som at ingen helserisiko fins, og den er, som rapporten selv påpeker, skapt av metodevalget. Som de anførte kilder under viser, er usikkerheten også skapt gjennom et svært skjevt utvalg av kilder.

Føre-var-prinsippet er forankret i Grunnloven § 112, i norsk lovgivning og i Norges EØS-forpliktelser, blant annet gjennom artikkel 191(2) i Environment and Development, Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) (via EØS-tilknytning til EU-miljøpolitikk), REACH Regulation (EC) No 1907/2006 som er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett gjennom blant annet REACH-forskriften (forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier).

Norge er også forpliktet til å anvende føre-var-prinsippet ut fra Rio Declaration on Environment and Development og naturmangfoldloven §9 (føre-var-prinsippet i norsk lov). Prinsippet retter seg nettopp mot situasjoner der vitenskapelig sikkerhet mangler, men der eksponeringen er omfattende, vedvarende og mulige skader er vanskelig å reversere. Hvordan dette prinsippet operasjonaliseres politisk i et konkret tilfelle som det nevnte – herunder gjennom valg av vurderingsmetoder, terskler for handling og rammer for risikostyring – er etter vår forståelse et spørsmål for politisk ledelse, ikke for fagdirektorater alene.

Spørsmålene nedenfor er derfor ment for å få klargjort hvilke politiske valg og avveinger departementet legger til grunn når kunnskapsgrunnlag preget av usikkerhet, slik som i dette tilfellet, skal anvendes i regulering og politikk på RF-EMF-området.

Våre spørsmål til departementet

1. Valg av vurderingsmetode som politisk beslutning

Kunnskapsgrunnlaget for FHI-rapporten bygger i hovedsak på vurderingsmetoder som krever særdeles entydig og klar påvisning av skade før tiltak vurderes (nullhypotese: «ingen effekt» og svært strenge beviskrav). Dette er både FHI-rapportens forfattere og vi enige om.

- Vurderer departementet et slikt metodevalg for håndtering av usikkerhet for å være tilfredsstillende, sett opp mot føre-var-prinsippet slik det følger av Grunnloven og Norges internasjonale forpliktelser?
- Anser departementet at et slikt metodevalg for håndtering av usikkerhet og en slik vurderingsmetodikk på dette området er et politisk ansvar? I så fall, har dette ansvaret vært tilfredsstillende utøvd i den foreliggende saken – herunder gjennom styring, mandat og oppdrag til underliggende etater (DSA, Hdir, FHI) og disses utforming av protokollen for oppdraget til FHI?

2. Prinsipiell likhet og ulikhet i føre-var-anvendelse

REACH fungerer som en operasjonalisering av føre-var-prinsippet innen kjemikalierregelverket og anses gjerne å ha en slags normativ rolle i europeisk risikoforvaltning.

- Mener departementet at denne føre-var-tilnærmingen ikke er relevant for regulering og risikostyring av RF-EMF?
- Er det politiske eller faglige vurderinger som legges til grunn dersom departementet mener at føre-var-logikken fra regelverk som REACH *ikke* bør anvendes for fysiske påvirkningsfaktorer som elektromagnetiske felt, selv i tilfeller med likhet i eksponeringsomfang, varighet, berørt befolkning og skadepotensiale?

3. Politisk terskel for når føre-var-plikter utløses

FHI-rapporten beskriver selv et kunnskapsgrunnlag preget av betydelig vitenskapelig usikkerhet. Samtidig har en rekke forskere kritisert utvalget av oversiktsstudier som ligger til grunn for FHI-rapporten som sterkt preget av at de valgte oversiktsstudiene har silt vekk en lang rekke studier som ville trukket konklusjonen i retning av *påviste virkninger med vesentlig skadepotensiale*. (Se referanselisten.)

Vi vil også legge til at det foreligger entydige konklusjoner fra bl.a. USAs National Institute of Environmental Health Sciences (NIH-HHS), fra Sveits' statlige strålevernutvalg BERENIS og fra den tyske Forbundsagens konsekvensanalyse av mobilkommunikasjonsteknologi (TAB) om at de store studiene fra NTP og fra Ramazzini-instituttet viser at mobilstråling både i nærfelt og fjernfelt gir økt kreftrisiko. (Se referansene).

På denne bakgrunn spør vi:

- Mener departementet at den foreliggende vitenskapelige usikkerheten i seg selv ikke bør utløse en plikt til føre-var-vurdering på politisk nivå?
- Dersom den foreliggende vitenskapelige usikkerheten i FHI-rapporten i seg selv og de nevnte vurderingene ikke anses tilstrekkelig: Hvilket nivå av usikkerhet og hvilken type dokumentasjon mener departementet må foreligge før føre-var-forpliktelsen utløses, og hvorfor?

Avslutning

Vi ber om departementets vurdering av disse spørsmålene, da de etter vår oppfatning berører grunnleggende helse- og miljøpolitiske og helse- og miljøfaglige valg knyttet til vurdering, utrulling drift og forvaltning av ny trådløs teknologi.

Et tydelig svar vil bidra til å klargjøre hvordan føre-var-ansvaret forstås og praktiseres på politisk og administrativt nivå i statsforvaltningen, og hvilke prinsipper som bør legges til grunn for videre utvikling av politikk og regelverk på dette området som kommer stadig høyere opp på den medisinske og miljøpolitiske agenda internasjonalt.

Med vennlig hilsen

Einar Flydal
cand. polit. & Master of Telecom Strategy
(sign.)
einar.flydal@gmail.com

og Else K. Nordhagen
dr. scient.
(sign.)
elsenordhagen@gmail.com

Referanser:

FHI-rapporten:

Pham TA, Eide DM (2025) Svake radiofrekvente elektromagnetiske felt (100 kHz - 300 GHz) og helseeffekter – en paraplyoversikt
<https://www.fhi.no/contentassets/5d0b05aea9cd4d6cbdd4e90d13a4ae36/emf-rapport-2026.pdf>

Rapporter nevnt over som har entydige konklusjoner om at helseskader fra RF-EMF er påregnelige:

USAs [EF1.1] National Institute of Environmental Health Sciences (NIH-HHS), <https://www.diagnose-funk.org/download.php?field=filename&id=2066&class=NewsDownload>

Sveits' statlige strålevernvalg BERENIS, Sonderausgabe November 2018.pdf,
<https://www.bafu.admin.ch/dam/de/sd-web/mlfzNDJvgOfB/Newsletter>

Bundestag (2023): Bundestag (2023): Ausschuss für Bildung, Forschung und Technikfolgenabschätzung (TAB): Mögliche gesundheitliche Auswirkungen verschiedener Frequenzbereiche elektromagnetischer Felder (HF-EMF). Bundestagsdrucksache 20/5646, Deutscher Bundestag, 14. Februar 2023

To rapporter som bruker (IARC's (WHO's kreftorganisasjons) vurderingsmetode:

IARC sin vurdering fra 2011, som kategoriserer RF-EMF som «Gruppe 2B: mulig kreftfremkallende for mennesker»:

IARC, International Agency for Research on Cancer. Non-ionizing radiation, part II: radiofrequency electromagnetic fields. Monographs on the evaluation of carcinogenic risks to humans, vol 102. 2013; International Agency for Research on Cancer, Lyon. <https://publications.iarc.who.int/Book-And-Report-Series/Iarc-Monographs-On-The-Identification-Of-Carcinogenic-Hazards-To-Humans/Non-ionizing-Radiation-Part-2-Radiofrequency-Electromagnetic-Fields-2013>

Rapport bestilt av EU-parlamentet som klassifiserer RF-EMF som «antagelig kreftfremkallende for mennesker» og med «klar påvirkning på mannlig fertilitet»:

Health impact of 5G - Current state of knowledge of 5G-related carcinogenic and reproductive/developmental hazards as they emerge from epidemiological studies and in vivo experimental studies, European Parliamentary Research Service, Scientific Foresight Unit (STOA), PE

690.012 – July 2021,

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690012/EPRS_STU\(2021\)690012_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/690012/EPRS_STU(2021)690012_EN.pdf)

Åtte vitenskapelige artikler som kommer med kraftig og grunnleggende kritikk av én eller flere av de systematiske oversiktene som FHI-rapporten bygger på:

Melnick RL, Moskowitz JM, Héroux P, Mallery-Blythe E, McCredden JE, Herbert M, Hardell L, Philips A, Belpoggi F, Frank JW, Scarato T, Kelley E; International Commission on the Biological Effects of Electromagnetic Fields (ICBE-EMF). The WHO-commissioned systematic reviews on health effects of radiofrequency radiation provide no assurance of safety. *Environ Health*. 2025 Oct 2;24(1):70. doi: 10.1186/s12940-025-01220-4. PMID: 41034851; PMCID: PMC12490090. <https://doi.org/10.1186/s12940-025-01220-4>

J. C. Lin, "World Health Organization's EMF Project's Systemic Reviews on the Association Between RF Exposure and Health Effects Encounter Challenges [Health Matters]," in *IEEE Microwave Magazine*, vol. 26, no. 1, pp. 13-15, Jan. 2025, doi: 10.1109/MMM.2024.3476748. <https://doi.org/10.1109/MMM.2024.3476748>

Lin JC. Health and safety practices and policies concerning human exposure to RF/microwave radiation. *Front Public Health*. 2025 Jul 21;13:1619781. doi: 10.3389/fpubh.2025.1619781. PMID: 40761932; PMCID: PMC12318757. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2025.1619781>

Nordhagen EK, Flydal E. WHO to build neglect of RF-EMF exposure hazards on flawed EHC reviews? Case study demonstrates how "no hazards" conclusion is drawn from data showing hazards. *Rev Environ Health*. (2024) 2024:277–88. doi: 10.1515/reveh20240089 <https://doi.org/10.1515/reveh-2024-0089>

Frank JW, Melnick RL, Moskowitz JM. A critical appraisal of the WHO 2024 systematic review of the effects of RF-EMF exposure on tinnitus, migraine/headache, and nonspecific symptoms. *Rev Environ Health*. (2024) 2024:486–92. doi: 10.1515/reveh2024-0069 <https://doi.org/10.1515/reveh-2024-0069>

Frank JW, Moskowitz JM, Melnick RL, Hardell L, Philips A, Héroux P, Kelley E, et al. The systematic review on RF-EMF exposure and cancer by Karipidiset al. (2024) has serious flaws that undermine the validity of the study's conclusions. *Environ Int*. 2024;2025(195). <https://doi.org/10.1016/j.envint.2024.109200>

Lennart Hardell, Mona Nilsson. A Critical Analysis of the World Health Organization (WHO) Systematic Review 2024 on Radiofrequency Radiation Exposure and Cancer Risks. *Journal of Cancer Science and Clinical Therapeutics*. 9 (2025): 09-26. <https://www.doi.org/10.26502/jcsct.5079261>

J. C. Lin, "The WHO-Commissioned Systematic Reviews on Health Effects of Microwave and RF Radiation [Health Matters]," in *IEEE Microwave Magazine*, vol. 27, no. 3, pp. 14-17, March 2026, doi: 10.1109/MMM.2025.3637921. <https://doi.org/10.1109/MMM.2025.3637921>